

О.В. Головко, канд. іст. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ДО ПИТАННЯ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ У ВНЗ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

В спадщину від Радянського союзу Україна отримала досить розвинену систему вищої освіти, яка забезпечувала ґрунтовну фундаментальну та професійну підготовку фахівців. Але суттєвим недоліком попередньої системи вищої освіти була вузька спеціалізація фахівців, нездатність їх орієнтуватися у швидкоплинному суспільстві.

В умовах становлення інформаційного суспільства змінилася парадигма вищої освіти. Раніше головним для студентів було засвоєння системи знань у певній галузі, нагромаджених людством за попередній час. Зараз цього недостатньо, адже процес нарощування знань значно прискорився. У цих умовах при підготовці фахівців на перший план висувається проблема саморозвитку, вдосконалення людини, з тим, щоб вона могла ефективно діяти в нестандартних умовах. Такі риси фахівця з вищою освітою як здатність постійно вчитися, швидко адаптуватися до нових умов життя, самостійно приймати рішення в наш час перетворюються на ключові. Вища освіта тепер стає обов'язковою для кожної освіченої людини.

Основні пріоритети в діяльності вищої школи на сучасному етапі розвитку країни:

- утвердження національної за змістом та формою вищої школи;
- збереження та зміцнення національних освітянських традицій, формування у студентів національних і загальнолюдських цінностей;
- демократизація вищої школи, її гуманізація;
- створення рівних можливостей для здобуття вищої освіти;
- адаптація вищої школи до роботи в умовах інформаційного суспільства та ринкової економіки;
- перехід до ступеневої системи навчання і створення умов для безперервної освіти фахівців;
- оптимізація кількості напрямів і спеціальностей, за якими готуються фахівці у вищій школі;
- комп'ютеризація, впровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій;
- особистісна орієнтація вищої школи;
- підвищення якості навчання, оновлення змісту освіти та форм організації навчального процесу; впровадження нових стандартів;
- удосконалення фінансування освіти, залучення та використання з цією метою позабюджетних коштів;

- підвищення соціального статусу та професіоналізму працівників освіти, посилення їх державної та суспільної підтримки;
- інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітнього простору.

Нові підходи відбилися на змісті освіти, передусім гуманітарної. Особливо відчутних змін зазнав блок суспільно-гуманітарних дисциплін. Повноправною дисципліною у вищій школі стала історія України. Курси філософії, економічної теорії, політології, соціології були збагачені сучасними світовими досягненнями. Студенти отримали можливість ознайомитися із здобутками світової та української культури. Суспільно-гуманітарні дисципліни відіграють велику роль у формуванні сучасних фахівців. Посиленню гуманізації та гуманітаризації сприяла зміна типології вищих навчальних закладів. Були здійснені кроки щодо переходу до університетів як головного типу ВНЗ. Водночас багато інститутів, академій були перейменовані в університети, що відповідає європейському рівню. Зразки гуманітаризації навчально-виховного процесу демонструють такі провідні ВНЗ, як Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Національна металургійна академія України (м. Дніпропетровськ) та ін.

У Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» був запроваджений цикл суспільно-гуманітарних дисциплін обсягом до 20% навчального часу. Вчені університету розробили концепцію гуманізації інженерної освіти. Після цього на базі університету Міністерство освіти і науки створило Національний центр гуманізації інженерної освіти. Концепція передбачала підготовку у ВНЗ інженерів з гуманітарним складом мислення. Основними компонентами концепції є такі:

1. Інженер, крім високої професійної компетентності, повинен бути моральною, порядною, висококультурною особою.
2. Він повинен володіти соціально-гуманітарними знаннями, психолого-педагогічними основами управління та ефективними прийомами міжособистісного спілкування.
3. В професійній діяльності інженер повинен орієнтуватися на інтереси людини і вміти направляти їх на досягнення спільних цілей.
4. Він повинен відчувати особисту відповідальність за наслідки своєї діяльності перед людьми і своєю совістю.